

Država ne bo v celoti prodala deležev v NLB-ju in NKBM-ju

TV SLOVENIJA 1, 18.12.2012, ODMEVI, 22:12

ROSVITA PESEK (voditeljica): Minister Šušteršič je prejšnji teden presenetil javnost s predlogom, naj država v celoti proda deleže v Novi ljubljanski banki, Novi kreditni banki Maribor in Telekomu. Prvi poskus v zgodovini Slovenije, da se politika popolnoma umakne iz gospodarstva, pa ni doživel odobravanja vseh koalicijskih strank. Popolnemu umiku države iz podjetij in bank namreč nasprotujeta Ljudska stranka in DeSUS. Minister Šušteršič je zato predlog že umaknil. Država bo v skladu s koalicijsko pogodbo v podjetjih in bankah ohranila nadzorni delež, to je 25 odstotkov in eno delnico. Poglejmo, kako smo do zdaj uspešno in neuspešno prodajali našo srebrnino.

MARKO ŠTOR (novinar): Pisalo se je leto 2001, ko je izbruhnila tako imenovana pivovarska vojna med belgijskim Interbrewom in Laščani. Prvopodpisani poslanec iz vrst SLS-a Franc Kangler, skupaj še s 56 poslanci, v imenu nacionalnega interesa podpiše peticijo proti prodaji Pivovarne Union Belgijcem.

FRANC KANGLER (SLS, 5.12.2001): Mi želimo na ta način pokazati, da naj politika dobro premisli in seveda predvsem vlado pozivamo, komu, kdaj in na kakšen način naj se slovenska podjetja prodajo.

ŠTOR: Da ima nacionalni interes tudi svojo ceno, je pokazala prodaja farmacevtskega podjetja Lek Novartis. Ker so Švicarji takrat odšteli za delnico skoraj dvakrat več kot je znašala borzna cena, so lastniki svoje deleže prodali. V zadnjih letih je bil odmeven tudi primer Mercatorja. Hrvaški Agrokor je lani za delnico ponujal 221 evrov, danes je vredna pol manj. Večji del politike, sindikatov pa tudi gospodarstvenikov se s prodajo ni strinjal, češ da Hrvati nimajo dovolj denarja in da bo Agrokor slovensko blago na policah zamenjal s hrvaškim.

BOGDAN ČEPIČ (SD, 19.10.2011): Socialni demokrati pa seveda zaradi pomembnosti Mercatorja, te razprodaji ali pa prodaji delno nasprotujemo.

ŠTOR: Od leta 2002 naprej nacionalni interes kroji tudi usodo Nove ljubljanske banke. Država je ob prodaji tretjinskega deleža belgijski KBC sicer obljubila, da jim bo prodala še preostanek, a se to nikoli ni zares zgodilo.

ANTON ROP (LDS, 19.3.2004): Nova ljubljanska banka je prepoznana kot ena najbolj uspešnih regionalnih bank v srednji in vzhodni Evropi. Tako, da bi jaz sam, moram reči, da se mi zdi ta model, ki je sedaj, dober, uspešen, sam bi ga obdržal.

ŠTOR: Medtem, ko danes za nakup NLB-ja praktično ni zanimanja, pa je bila pred leti belgijska KBC za večinski delež naše največje banke pripravljena odšteti več kot 300 evrov za delnico. Danes bi zanjo težko iztržili 5 odstotkov te vrednosti. Tudi Telekom bi lahko prodali precej dražje, saj je islandski operater Skipti pred leti ponujal 400 evrov za delnico, danes pa jo je na Ljubljanski borzi moč prodati le za 90 evrov. In vse to v imenu nacionalnega interesa.

PESEK: Z nami v studiu sta zdaj dva bivša ministra, doktor Lahovnik in doktor Križanič. Dober večer obema. Dr. KRIŽANIČ (nekdanji minister za finance): Dober večer.

PESEK: V Sloveniji je delež tujih bank tretjinski, v večini postsocialističnih držav dvotretjinski. Se je politika odločila prav, ko je umaknila ta predlog, da se Nova ljubljanska banka v celoti proda?

KRIŽANIČ: Torej najprej je treba povedati, da naš benchmarking, to, kar moramo gledati, seveda niso postsocialistične države, ampak mala razvita, odprta gospodarstva, članice Evropske unije, na primer Avstrija, Danska, Finska, Nizozemska...

PESEK: Ampak imamo tako različno zgodovino, da se z njimi težko primerjamo.

KRIŽANIČ: Nebi rekel. Imamo pomembna podjetja, imamo pomemben finančni sektor, smo igralci na tem trgu. Smo pomemben izvoznik, smo neto izvoznik in....

PESEK: No in kaj primerjava s temi, recimo Avstrijo pokaže?

KRIŽANIČ: ... In kot taki moramo ravnati. Primerjava pokaže, da so se vsi znašli v problemu najprej zelo velike konjunktore, potem pa zelo velike in globoke recesije...

PESEK: Ne, mislim glede deleža.

KRIŽANIČ: Ja in vsi so prišli do tega, da so morali dokapitalizirati banke. Nizozemska bistveno bolj in to privatne banke, bistveno bolj od Slovenije. Avstrija približno toliko, kot bo zdaj Slovenija skupaj, ko bo še eno dokapitalizacijo izvedla, upam, da jo bo, približno toliko bomo kot delež BDP-ja dali, kot so dali Avstrijci. Nemci so dali več, pa so velika, odprta ekonomija...

PESEK: Ampak torej vaše stališče je v zvezi s to pobudo, ki je bila zdaj na mizi, da se NLB v celoti proda, vaše stališče, kakšno je?

KRIŽANIČ: Ja, tu je nekaj zadaj, to je stvar kriminalistične preiskave, ne ekonomske razprave. Gotovo so tu interesi, ki so zelo osebne narave, za razprodajo tega. To je čisto jasno.

PESEK: In vi bi temu v vsakem primeru nasprotovali?

KRIŽANIČ: Jaz mislim, da je temu za nasprotovat. Vprašanje pa, kaj lahko dosežeš, glede na pač pozicije moči.

PESEK: Gospod Lahovnik, vaše stališče?

Dr. MATEJ LAHOVNIK (nekdanji minister za gospodarstvo): Torej jaz menim, da ni nacionalni interes, da je država 100-odstotna ali pa večinska lastnica bank, Telekom, zavarovalnic. Pač pa je nacionalni interes, da imajo ljudje poceni in ugodne ter konkurenčne bančne storitve, da poceni telefonirajo, da imajo poceni zavarovalniške storitve. V zadnjih letih, od kar je država večinska lastnica bančnega sektorja, se je politika veskozi vmešavala v gospodarstvo. Na ta račun so se financirala različna kapitalska omrežja, izpuhtelo je na stotine milijonov evrov. Račun za to bodo pa žal plačali davkoplačevalci. Jaz menim, da se iz tega moramo nekaj naučiti, da je bila prvotna odločitev vlade, da proda 100-odstotne deleže v državnih bankah, pravilna. Zato ker v nasprotnem primeru bodo pač zopet davkoplačevalci morali pol milijarde evrov nameniti za dokapitalizacijo NLB-ja in NKBM-a. Tudi Abanko, ki je posredno v državni lasti, rešuje Zavarovalnica Triglav, namesto, da bi razvijala svojo osnovno dejavnost, pač rešuje zopet banke, a veste. In ta teza o družinski srebrnini je napačna. Družinska srebrnina je to za nekatera omrežja, kapitalska, ki veselo napajajo svoje interese iz teh državnih podjetij, iz bank. Račun za ta zapitek pa plačajo davkoplačevalci. Menim, da ta odločitev, da se vztraja na kontrolnem deležu, ki, če prav razumem, na tem vztrajata SLS in DeSUS, da je to napačna, ker nihče ne bo vložil več sto milijonov v NLB ali pa NKBM ob tem, da bo država ostala kontrolni lastnik in da se bo lahko politika še naprej vmešavala v poslovanje banke. Takšnih norcev z novci pač žal nikjer ni. In morali se bomo pač odločiti, ali prodamo banko, v nasprotnem primeru bodo pa spet davkoplačevalci, a veste, vsi tisti, tudi z nižjimi dohodninami...

PESEK: Ja, 375 milijonov pričakuje zdaj NLB, da se ji da.

KRIŽANIČ: ... Z nizkimi plačami, v obliki višjih dajatev, do katerih bomo slej ko prej prišli, reševali banke.

KRIŽANIČ: Glejte, treba je vendarle povedati...

PESEK: Še gremo enkrat h gospodu Križaniču, ja.

KRIŽANIČ: To je naivnost brez primere. Ko se bančni sistem znajde v težavah in če ga država pusti v propad, potem propade vse ostalo, tudi...

PESEK: Ne v propad, v prodajo, o prodaji govorimo.

KRIŽANIČ: Ja, ja. Ampak, ko se pa bančni sistem, ki je v lasti neke tuje osebe, ali pa privatne osebe, znajde v težavah, ga mora pa država enako dokapitalizirati, enako mu mora skočiti na pomoč. Mi, ko smo skočili našemu bančnemu sistemu z velikimi zneski, z več kot govorite o stotih milijonih, mi smo šli z dvema milijardama 400 neto, s tremi milijardami skupaj, ker je bilo že nekaj prej kot depoziti, da smo zadržali kreditno aktivnost. To je bilo zaradi tega, ker se je takrat napihnil balon, banke so se zadolžile na medbančnem trgu in kratkoročno so se zadolžile in ta denar je teklen ven. In ne si delati utvar, da ko boste prodali, da ne bo več država odgovorna, da normalno funkcionira bančni sistem. Še kako bo

odgovorna. Potem mi imamo že eno izkušnjo z umikom države iz gospodarstva. Po neki logiki je država v to gospodarstvo prišla, ampak ko se pa naenkrat umakne in projekt umika države iz gospodarstva je pripeljal v tajkunsko krizo. In doktor Lahovnik je bil en borec proti tej tajkunski krizi. Ampak nastala je pa točno v projektu, ko so rekli, KAD in SOD morata svoje odprodati in direktorji so začeli kupovati. Tako se je začelo leta 2007... In...

PESEK: No, ampak...

KRIŽANIČ: In v dveh letih se je zavrtilo in to je bilo tudi povezano s tem, da so se banke zadolževale na medbančnem trgu, da so lahko kreditirale ta projekt.

PESEK: No, ampak dajmo pogledati dva primera. Če govorimo o primerih prodaje, je gotovo NLB eden od najslabših primerov. Obljubljali smo KBC-ju večji delež, prodali smo mu skupaj z EBRD-jem 39% delež. V očeh tujcev, tujih investitorjev, smo postali nekredibilni.

KRIŽANIČ: Čakajte, gospa Rosvita, to moram takoj povedati. Mi smo obljubili tretjinski delež, tretjina strateški partner, tretjina mali delničarji, tretjina država. In tako se je vzpostavilo. KBC je pač imel interes to banko prevzeti, jo zreducirati na raven podružnice in jo imeti. Za nas je pa to nesprejemljivo. V tem primeru naj bi prišel v Slovenjo, normalno odprl svojo banko, to lahko naredi, več drugih je to naredilo. In zdaj imamo tudi druge banke, saj ni samo NLB. NLB ni noben monopol...

PESEK: No, ampak...

KRIŽANIČ: Je pa sistemska banka, od katere je odvisno delovanje slovenskega, zlasti izvoznega sektorja.

PESEK: Vi ste prej govorili o milijardah. Zdaj hoče NLB novih 375 milijonov.

KRIŽANIČ: Ja, ampak je zdaj vprašanje, na kaj je to vezano. To je pač vezano na slabe terjatve, ki nastajajo zaradi omejevalne monetarne politike. In ta sistem finančni je samega sebe. In zdaj seveda država, oziroma ta del, ki ga zastopa vlada, ne more drugega kot, da drži ta sektor pokonci. In drži ga dobro pokonci. In drži ga pokonci z relativno, glede na BDP, manj sredstvi kot druge primerljive države, to sem pa povedal, katere štejem.

PESEK: Ampak smo rekli, da bomo povedali slabe in dobre primere. Mi imamo Lek Novartis, imamo Savo Goodyear, imamo železarne Acroni, imamo Saturnus Hello, imamo Juteks Belgijcem. To so primeri, ko je v naša podjetja vstopil tuj lastnik. Po drugi strani imamo pa podatek, da je skupni donos družb v državni lasti negativen. Srebrnina nam prinaša realno negativni donos, čiste izgube je za 130 milijonov evrov.

KRIŽANIČ: Odvisno kako štejete rezervacije, ki jih banke gradijo, od to naj bi to nastalo. Vsa ostala državna podjetja so pa pretežno s profiti in so stabilni del tega gospodarstva. Dolžniška kriza je nastala izven sektorja, ki ga je kakorkoli kontrolirala država, z izjemo bank, ki so zdrsnile v ta projekt umika države iz gospodarstva, ki so ga na eni strani financirale. Ampak dajmo primerjati mi Lek pa Krko, dajmo.

PESEK: Dajmo.

KRIŽANIČ: Ko je bil Lek prodan Novartisu, je bil večji od Krke, zdaj je pa polovica, približno na polovici prihodka Krke, malo več kot polovica.

PESEK: Imamo krasne podatke o plačah v...

KRIŽANIČ: Ne plačah, primerjate obseg dejavnosti pa primerjajte...

PESEK: Lek je povečal število zaposlenih, vložil v razvoj in kadre in ima povprečno plačo 400 evrov višjo od Krke.

KRIŽANIČ: Ampak povprečna plača ni tako pomembna, vprašanje je potem, koliko je teh delavcev z nekoliko nižjo izobrazbo, ampak problem je v tem, koliko je kdo rasel.

PESEK: Se vam zdi, da Lek ni rasel?

KRIŽANIČ: Krka ga je presegla, za polovico ga je presegla od takrat, ko je bil kupljen. Profit pa še za več kot za polovico.

PESEK: Vrnimo se nazaj, gospod Lahovnik, pred devetimi leti ste bili nasprotnik tega, da bi Interbrew stopil na slovenski trg in ste zagovarjali Laško, ko si je pripojilo Union. Kaj se je pravzaprav spremenilo pri vas v razmišljanju danes, da zagovarjate pravzaprav vstop lastnikov na naš trg?

LAHOVNIK: Ja, v kasnejših letih smo videli, kaj se je zgodilo. Ravno na tem primeru. Sledila je tajkunizacija in danes zaradi te povezave in kasnejših procesov tajkunizacije je pravzaprav celotna slovenska industrija pijač skorajda propadla in bi bila izčrpana, če nebi takrat dosegli prepoved reprogramiranja tako imenovanih tajkunskih kreditov. Jaz mislim, poglejte, da se moramo iz teh zgodb nekaj naučiti. Če bi mi NLB ali pa tudi Telekom recimo, na pameten pregleden način odprodali leta 2008, bi danes imeli za dve do tri milijardi več sredstev. To so dejstva. Predvsem se pa moramo zelo enostavno vprašati, kaj imajo preprosti ljudje kot so Janezi, Tončke, Marije, od tega, da je država večinska lastnica energetike, bank, telekomunikacij, zavarovalnic, infrastrukturnih podjetij. Žal bore malo. Oni imajo koristi takrat, ko je konkurenca zagotovljena, takrat ko konkurenca vstopi. Ker so takrat prisiljeni v zniževanje cen. Koristi od tega tako imenovanega nacionalnega interesa so žal v zadnjih 20 letih imela predvsem različna kapitalska omrežja, ki so se hranila na denarnem toku teh podjetij in ga izčrpavali. In zelo preprosto, če pogledamo, tisti trenutek, ko katerakoli vlada napove, da se bo umaknila iz lastništva določenega podjetja in da ga bo pregledno prodala, cena na borzi eksplodira, naraste. Zakaj? Zato, ker kapitalski trg in vsi investitorji ocenijo, da se bo prekinilo z izčrpavanjem teh družb na račun, v korist nekaterih privilegiranih skupin in da bo končno prišlo do normalizacije korporacijskega upravljanja v teh podjetjih. In jaz mislim, da je slabo, da je v Sloveniji vpliv države v gospodarstvu tako velik, da je v preteklosti žal prihajalo do političnega vpliva. Poglejmo samo Novo kreditno banko Maribor še za časa prejšnje vlade, ko je Državna agencija za upravljanje kapitalskih naložb prisilila energetska podjetja, da so takrat vložila 50 milijonov evrov v banko. Danes imajo že 45 milijonov evrov izgube iz tega naslova. In tukaj vidimo, na kakšen način se sprejema slabe odločitve. Ali pa, če hočete, državni Telekom. Kateri Telekom na svetu, drug, pa vlaga v, si omisli neko televizijo? Vlaga v razvoj svoje osnovne dejavnosti. Televizijo so si pa verjetno omislili, ker je imel nekdo v prejšnji vladi idejo, da bo preko tega lahko politično vplival na marsikaj. In to so te zgrešene odločitve in primeri slabih praks korporativnega upravljanja. In jaz sem imel veliko upanja, da se bo s tem radikalno presekalo, vidim, da so žal tudi znotraj koalicije določeni odpori, opozicija je pa tako ali tako proti, ker si očitno želi ohraniti status quo.

KRIŽANIČ: Glejte, to je treba povedati takoj, kakšna je ta naivnost. Ko prodaj ključna mrežna podjetja, to je tista, na katerih sloni eno gospodarstvo, in ključna infrastrukturna podjetja, se znajdeš v položaju, v kakršnem je Madžarska. In kdo takrat najbolj gor plača, kdo zgubi največ na standardu? Mali ljudje. Nižji srednji sloj. Ti so tam pod največjim pritiskom, njihov življenjski standard. In oni so s to naivnostjo šli v razprodajo. In to, zavedajte se, Madžari, to so star narod, ki ima določeno tehnično in drugo kulturo, ki bi bili sposobni tekmovati na svetovnem trgu in so jih porinili...

PESEK: Ampak oni so šli v drugo skrajnost, mi smo pa na drugem robu premice.

KRIŽANIČ: Ne, mi smo na tistem robu kot Nizozemci, Avstrijci, Finci in Danci. Na tistem robu smo, tja, kamor spadamo. Ampak bi Madžari glede na to, da so imeli 14 Nobelovih nagrad, ljudje njihove narodnosti, lahko si zaslužili najmanj tak položaj ali pa boljšega.

LAHOVNIK: Dajmo pošteno povedati, v nobeni razviti evropski državi ni takšne lastniške strukture, kot je v Sloveniji, da bi država skorajda v celoti obvladovala bančni sektor. Od petih največjih bank po bilančni vsoti, jih je 4, so 4 pod neposredno ali posredno kontrolo države in vplivom politike. To ni dobro. Tudi v Nemčiji, Avstriji, v teh državah, je lastniška struktura drugačna. In nihče tukaj ne govori o razprodaji čez noč. Govorimo o tem, da seveda je potrebno odpraviti neko dogmo, da je to, če je vse v državni lasti, nekaj najboljšega. Ker na koncu vse te zadeve rešujejo davkoplačevalci.

KRIŽANIČ: Oprostite, ravnokar ste govoril...

LAHOVNIK: To smo se pa naučili iz slovenskih zgodb, da je bil nacionalni interes v celoti zlorabljen zato, da so si nekateri napolnili svoje zasebne žepe. In treba je samo slediti toku denarja iz teh državnih podjetij v teh zadnjih 20 letih, pa bomo videli, kdo so resnično največji zmagovalci slovenske tranzicije, žrtve so pa davkoplačevalci, navadni državljani.

KRIŽANIČ: Glejte, mi imamo določeno pozicijo, da nimamo take družinske lastnine, kot nekatere stare države. In tu je pač problem, kamor mora država vstopiti in se zelo počasi, če že, umikati, ali pa nadomeščati to z neko delavsko lastnino, nikakor pa ne prepustiti celotnega gospodarstva v neokolonialen položaj, ker končni rezultat bo jasen, udaril bo predvsem po ljudeh, ki imajo sorazmerno manj človeškega kapitala na način, da se bodo prisiljeni izseljevati. In mi smo bili enkrat že v položaju, da se je tretjina našega prebivalstva izselila, na koncu Avstro-Ogrske.

PESEK: Zdaj vaju pa prosim samo za en stavek. Če lahko povesta, kaj je naš nacionalen interes, en stavek, če ga lahko osmislite. Prosim, gospod Lahovnik.

LAHOVNIK: Naš nacionalni interes je konkurenčno gospodarstvo tako, da bodo imeli ljudje, navadni državljani čim cenejše storitve in čim cenejše nakupe različnih dobrin in čim manj monopola.

Kk Jaz bi se s prvo polovico strinjal. Konkurenčno gospodarstvo, kjer imajo ljudje možnost ustvarjati, konkurirati na trgu in s tem dobiti tudi ustrezno visoko nagrado oziroma ustrezne plače, da si lahko potem privoščijo in financirajo ustrezen življenjski standard. Brez tega pa, da imajo ustrezne delovne pogoje pa je to nemogoče izvesti.

PESEK: Hvala vama obema.

KRIŽANIČ: Hvala vam.